

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 18 του Μάρτη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 239

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Η «'Αρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
- » » Τά Ράκη τῆς Δουλείας.
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. 'Απὸ τὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γούφου» — 'Ο Προφήτης.
- » » 'Ο Βερναρδάκης στὸν Παρνασσό.
- ΕΡΜΟΝΑΣ. 'Η Σκλήρινα (τέλος).
- Α. Ε. 'Ο θάνατος τοῦ Βερναρδάκη.
- ΠΑΥΛΟΣ ΠΙΡΒΑΝΑΣ. 'Η ἀγάπη τοῦ σκλαβίου.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Α. Π. Περαιώτης.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ—Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ
- Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΑ ΡΑΚΗ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Εἶναι νὰ νερπέται κανεὶς. Μὰ εἶναι καὶ νὰ πελπιζεται.

Πότε, μὰ πότε θὰ μάθῃ ὁ Ῥωμαῖος νὰ κρίνῃ ; Πότε θὰ μάθῃ τὴ γλῶσσα τοῦ καὶ τὰ ἱστορικά της ; Πότε θὰ μάθῃ καὶ λίγη ἀξιοπρέπεια ;

Δὲν ξέρω τί πῆγε κ' εἶπε στὴ Βουλὴ ὁ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλης γιὰ τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα, γιὰ τὴν καθαρῆουσα, ποὺ εἶναι θεμέλιος λίθος καὶ γιὰ τὴ δημοτικὴ ποὺ μᾶς χαλῆ τὴν ἐθνικὴ τὴν ἐνότητα, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει ἐνότητα καμιά—καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμη τὰ ποδοῖξάμε—ἔξω ἀπὸ τὴ δημοτικὴ, τὴν ἐθνικὴ τὴ γλῶσσα. Μῆτε ξέρω πὼς τὰ εἶπε. Ἄν ὁ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλης εἶναι ἀπὸ τοὺς Μαβρομιχάληδες τοῦ 21, λυποῦμαι. Ὁ κ. Παπαντωνίου ὅμως, ποὺ ἀπὸ τὸν Πέτρο μπῆν βέβαια καὶ δὲ θὰ βαστᾶ, μᾶς εἶπε στὸ «'Αστυ», τῶν τεσσάρων τοῦ Μάρτη, 1907, τὰ ἴδια τὰ πῖστερα γιὰ τὴ γλῶσσα, καὶ μᾶς τὰ εἶπε σὲ τρεῖς στήλες ὅπου ἔπαιρνε τὸ μέρος τοῦ κ. Μαβρομιχάλη. Λοιπὸν ὅ τι λέει ὁ κ. Παπαντωνίου καὶ ὅ τι λέει ὁ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλης, ὑποθέτω πὼς ἕνα θὰ εἶναι.

Καὶ τί λένε οἱ δύο τους ;

Λένε πὼς ἡ σκλαβιά μᾶς χάλασε τὴ γλῶσσα. Ἡ γλῶσσα μᾶς ἡ δημοτικὴ φορεῖ ἀπάνω της—περιβλήθη, ποὺ δὲν ταιριάζει μὲ τὰ ὅλη—τὰ ὅλη τῆς δουλείας—ἄλλοῦ τὰ ὀνομάζει: νῆττα σκέττα καὶ κουρέλλια.

Γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ γιὰ τὴ γλῶσσα, εἶχε ὁ καθένας τὸ δικαίωμα νὰ γράφῃ ὅ τι τοῦ κατίθῃ· ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γράφῃ τὴ γνώμη ποὺ θέλει. Ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς πῆ θεμέλιο λίθο τὴν καθαρῆουσα—φτάνει νὰ μᾶς τὰ ποδοῖξῃ. Ἐνα δικαίωμα δὲν ἔχει, τὸ νὰ πῆ πὼς ἡ σκλαβιά μᾶς χάλασε τὴ γλῶσσα, τὸ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὰ ὅλη τῆς δουλείας.

Ἐπάρχουνε στὴν Ἑβρώπη τέσσερις ἔδρες ἐπιστημονικῆς, ὅπου διδάσκεται, μὲ τὴν ἱστορία ὀδηγὸ, πὼς ἡ μόνη κόρη τῆς ἀρχαίας εἶναι ἡ δημοτικὴ, πὼς δὲ χάλασε, πὼς ἄλλαξε, πὼς ἀπὸ τοῦ Πλάτωνα

τὰ χρόνια ἴσα μὲ τὰ δικὰ μᾶς ἄλλαξε ὅσο καὶ ἀπὸ τοῦ Ὀμηροῦ τὰ χρόνια στὴν κλασσικὴ ἐποχὴ τοῦ ἄττικισμοῦ· ὑπάρχουνε τέσσερις ἔδρες, πλεωμένες ἀπὸ τὴν κυβέρνησή της ἡ καθεμιά, ὅπου τὴ δημοτικὴ τὴν τιμῶνε, τὴ λατρεύουνε. Ἐπάρχουνε στὴν Ἑβρώπη σοφοὶ χιλιάδες ποὺ τὸ ξέρουνε ἀπτό, ποὺ τὸ φωνάζουνε πὼς εἶναι ἡ δημοτικὴ κανονικὸ ζετούλιγμα τῆς ἀρχαίας.

Ὁ κ. Παπαντωνίου, μᾶς καὶ ὁ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλης, ἀπτό δὲν τὸ ξέρουνε· φωνάζουνε μάλιστα τὸ ἐναντίο.

Σὲς παρακαλῶ, οἱ φωνῆς τους, σὰ φτάσουνε στὴν Ἑβρώπη, τί ἐντύπωση θὰ δώσουνε ; Τί θὰ πῆ ὁ κόσμος ; Ἄ δὲν ἀγαπᾶ τὴν Ἑλλάδα, θὰ διαφορήσῃ ἂν τὴν ἀγαπᾶ, θὰ συλλογισθῇ Ἄγία τρεφτὴ πρόληψη, ἀγία τρεφτὸ κακό—καὶ θὰ λυπηθῇ καὶ συνάμα θὰ γελάσῃ.

Ὁ κ. Παπαντωνίου καὶ ὁ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλης σὰ νὰ μὴν τὸ ὑποψιάζονται πὼς ὑπάρχει μιὰ Ἑβρώπη ποὺ τοὺς κρίνει. Τὴ χρυσὴ τους τὴν προληψοῦλα καὶ δρόμο. Τὰ ὅλη τῆς δουλείας καὶ ὀμπρός. Τὰ σαλιαρίσματα γιὰ τὴ γλῶσσα ποὺ χάλασε—καὶ μῆτε τοὺς μέλει. Ἄς πᾶ νὰ λένε στὴν Ἑβρώπη πὼς ἴδεια δὲν ἔχουνε γιὰ ἐπιστήμη καὶ γιὰ γλῶσσα. Τοῦ λόγου τους ξέρουνε.

Ντροπὴ καὶ ἀπελπισιά.

Μὰ τί νὰ πῆς καὶ γιὰ τὴν ἀμάθεια ; Εἶναι ἀμάθεια ποὺ δὲν τὴ φαντάζεται κανένας, ἀπλοϊκὴ, ἀρχαϊκὴ ἀμάθεια—καὶ γιγαντενία.

Ἴδου πὼς μᾶς τὰ παρασταίνουνε τὰ πράγματα οἱ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλης καὶ Παπαντωνίου.

Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ, εἴτανε οἱ προγόνου μας (σ. 1, στ. 1)· εἴτανε ὁ Πλάτωνας, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Βασίλειος, ὁ Φώτιος—τοὺς βάζει στὴν ἴδια γραμμὴ, τράβα τὰ μαλλιά σου, δυστυχημένε μου Ἑβρωπαῖς, ποὺ ἔμαθες λίγη ἐλληνικὴ φιλολογία—ἐπειτα τσοῦφ ! νάσου ποὺ ἔρχεται ἡ σκλαβιά καὶ μᾶς φέρνει τί θαρρῆς ; τὰ ὅλη τῆς δουλείας.

Γιατί ἀπτόι ἔτσι τὴ βλέπουνε τὴν ἱστορία. Πρῶτο στάδιο, ἡ κλασσικὴ ἐποχὴ· δέφτερο, ἡ ἄλωση, στὰ 1453 κ' ἡ σκλαβιά. Ἐνα πῆδημα. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἄλλες ἐποχῆς ἀπὸ τίς δύο ποὺ λέμε, δὲ γνώρισε. Περιέργο νὰ ξέχασε τὸν Πλούταρχο ποὺ ὠστόσο ἔζησε καὶ ἀπτός στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς.

Ἄ δὲ γελιέμαι, ὁ Πλάτωνας ἔζησε στὸν πέμτο αἰῶνα πρὶ Χριστοῦ· ἔζησε ὁ Χρυσόστομος στὸν τέταρτο τοῦ Χριστοῦ, ἔζησε ὁ Φώτιος στὸν ἕνατο. Στάναμεταξὺ τί ἀκολούθησε ; Δὲ μᾶς τὸ λένε. Θὰ τᾶ χουνε γιὰ μυστικὸ.

Τὸ μυστικὸ, ἐμεῖς τὸ ζετάσαμε. Στάναμεταξὺ, γινώτανε ἡ γλῶσσα ὀλοένα καὶ ἄλλαξε ὀλοένα. Οἱ χυδαῖσμοι—ποὺ τοὺς φαίνονται δηλαδὴ χυδαῖσμοι—βαστοῦνε οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ αἰῶνες ὅπου δὲ φά-

νηκε στὴν οἰκουμένη μῆτε Ἴταλὸς μῆτε Τούρκος. Βαστοῦνε ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ δημηρικὰ, γιατί μιὰ γλῶσσα ποὺ ἄλλαξε, δὲν μπορεῖ στιγμοῦλα νὰ σοῦ φανερώσῃ ὅπου νάπαψε ἡ ἀλλαγὴ της. Ὁ δρόμος της ἴσως καὶ ἀρμονικὸς, ἀκαταπαφτος καὶ σίγουρος, καί, ὅσο καὶ ἄφωναζε ὁ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλης, ὅσο καὶ ἔλεγε ὁ κ. Παπαντωνίου γιὰ τὰ ὅλη τῆς δουλείας.

Σὲ τί χρησιμεῖουνε τὰ βιβλία μᾶς, οἱ μελέτες μᾶς, οἱ κόποι μᾶς, σὲ τί χρησιμεῖει τόση δουλειά, τόσα ἐπιστημονικὰ ξεδιαλύματα—καὶ τόση ἀγάπη τῆς Ἑλλάδας—δταν κανεὶς ἀκούει τέτοια λόγια καὶ βλέπει τέτοια τὰ ποτελέσματα.

Μὰ ἐγὼ καὶ κατὶ ἄλλο δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω. Ἡ ἀξιοπρέπεια σ' ἀπτό τί γίνεται ; Χυδαῖα ἢ ὄχι, κουρέλλιασμένη, ἀκουρέλλιαστη, ἐσύ, τὴ γλῶσσα σου τὴ μιλεῖς, τὴ μιλά καὶ ὁ λαὸς σου, ποὺ σὲ ψηφίζει, ἐσένα, βουλευτῆ, τοῦ τὴ μιλά καὶ τοῦ λόγου σου, γιὰ νὰ ψηφισθῇ. Πῶς τὸ λοιπὸ βρίζεις τὸ λαὸ σου, πὼς καὶ τὸν ἑαφτό σου βρίζεις, λέγοντας : πὼς εἶστε κουρέλλια κ' οἱ δύο σας ; Πρέπει νὰ χαρῆς, πρέπει τὸ χερί νὰ φιλήσῃς ἐκείνων ποὺ ἔρχονται καὶ σοῦ ἀποδείχουνε πὼς χυδαῖος δὲν εἶσαι, πὼς ὁ λαὸς σου χυδαῖος δὲν εἶναι, πὼς βαστᾶ ἡ γλῶσσα καὶ τῷ θυμῷ σας ἀπὸ τοὺς περίφημους τοὺς προγόνους.

Ἄχ ! πρέπει πρῶτα πρῶτα ὁ λαὸς νὰ φωτισθῇ, πρέπει ὁ λαὸς νὰ νοιώσῃ, ὁ λαὸς νὰ καταλάβῃ τὸ μεγαλεῖο του, τὴν ἀξιοπρέπεια τὴ δική του, καὶ νὰ δῇ πὼς τονὲ βρίζουνε, μὲ τί πρόληψη, μὲ τί ἀμάθεια, γιὰ νὰ τὸν ἔχουνε σκλάβο τους περισσότερο καιρὸ.

Ἐκεῖ θὰ καταλήξουμε. Καὶ γιὰ τοῦτο εἶναι καλὸ τάρθρο τοῦ κ. Παπαντωνίου· ἀρίστα εἶναι τὰ λόγια τοῦ κ. Κυρ. Μαβρομιχάλη. Τὸ ζήτημα, γιὰ κοιτάξτε το τί δρόμο πῆρε· κινήθηκε τώρα καὶ στὴ Βουλὴ. Πολλὲς ἀνοησίες εἶπανε καὶ λίγα, πολὺ λίγα καλά. Δὲν πειράζει. Τὸ πρῶμα σημαντικό, ποὺ συζητήθηκε. Ἀρχίζει γιὰ τὴ δημοτικὴ μὲ τὴ συζήτηση τῆς Βουλῆς ἐποχὴ καινούρια, καὶ γιὰ τοῦτο θέλησα νὰ τὸ σημειώσω ἰδῶ μὲ λίγα λόγια. Τὸ ζήτημα θὰ γίνῃ πολιτικὸ κ' ἔτσι θὰ νικήσῃ. Θάρθῃ ὄρα ὅπου ὁ λαὸς θὰ ζητήσῃ λόγο γιὰ τὸ τί τοῦ κάνουνε, γιὰ τὸ τί κάνουνε τὴ γλῶσσα του. Ἡ λαϊκὴ ἐκπαίδευση, ὅσο πάει, σὰ βάραθρο σωστὸ χωρίζει τὸ λαὸ ἀπὸ τὴ μάθηση, ἀπὸ τὴν κυβέρνηση, ἀπὸ τὴν πατρίδα. Εἶναι ΑΔΥΝΑΤΟ νὰ μὴν τὸ νοιώσουνε ὀλοι—καὶ γλήγορα. Τότες—καὶ μεῖς στὸ μεταξύ, στὴν Ἑβρώπη, ὅσο καὶ στὴν Ἑλλάδα πολεμοῦμε γιὰ τὸ καλὸ—τότες πράματι τὴ Ἑλλάδα θὰ λεπτρωθῇ ἀπὸ τοὺς δασκάλους ὅπως λεπτρωθῆμε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ τότες θὰ γίνῃ ἔθνος μεγάλο στὴν Ἀνατολή, ποὺ καὶ στὴ Δύση θὰ μπορῇ νὰ σκορπίσῃ τὸ καινούριο της τὸ φῶς.

ΨΥΧΑΡΗΣ